

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๒๗๕๖

สำเนา

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕
หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย)

กราบเรียน/เรียน รอง-นรม., รัฐ-นร., กระทรวง, กรม

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด่วนที่สุด ที่ ผผ ๑๓/๒๑
ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๔
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ด่วนที่สุด ที่ อว (ปคร) ๐๒๑๐/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๕๑๓.๔/๕๓๘
ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
๔. สำเนาหนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๒๒๐.๒/๓๗๙
ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
๕. สำเนาหนังสือสำนักงบประมาณ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๗๑๘/๒๗๓ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอรายงานกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติ
ให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
(เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย) ไปเพื่อดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอความเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือ
ที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔ รับทราบตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอ
และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งความเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมและสำนักงบประมาณไปประกอบการพิจารณา
ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ/จึงเรียนยืนยันมา/จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ (อย่างยิ่ง)

ธีระพงษ์ วงศ์ศิวัณ

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิวัณ)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนาศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๗๒๔ (กานต์พิชชา) ๑๕๐๓ (ปภัตรา)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ dcab@soc.go.th (ke 11-03-64)

หมายเหตุ อัยการสูงสุด : จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ
รอง-นรม., รัฐ-นร., กระทรวง : จึงเรียนยืนยันมา
กรม, องค์การอิสระ : จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕
๑๒๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕
หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน กรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕
หน้าที่ของรัฐ เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย จำนวน ๒๐ แผ่น

ด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาเห็นว่า ปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยได้ส่งผลกระทบต่อมนุษย์
สิ่งมีชีวิตในทะเล และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน
และจริงจัง ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ (๒) กำหนดให้รัฐต้องอนุรักษ์
คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น
ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้ตรวจการ
แผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
ประกอบมาตรา ๒๒ (๓) และมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐
พิจารณาความถูกต้องครบถ้วนของการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

บัดนี้ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
พร้อมทั้งปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันแล้ว มีความเห็นโดยสรุปว่า แม้รัฐจะตระหนักถึงปัญหาขยะพลาสติก
ในทะเลไทย โดยนายกรัฐมนตรีได้มีข้อสั่งการในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑ ให้กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับทุกภาคส่วนเร่งรัดดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก
แบบบูรณาการ ตลอดจนให้มีการบริหารจัดการพลาสติกตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การจำหน่าย การบริโภคและการจัดการ
ปลายทางให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๒ คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบ Roadmap
การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๓ เพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายการบริหารจัดการขยะพลาสติกในภาพรวม
ของประเทศ อีกทั้งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้
ประเทศไทยสามารถปรับอันดับจากประเทศที่มีขยะพลาสติกในทะเลสูงที่สุดในโลกในอันดับที่ ๖ เป็นอันดับที่ ๑๐ ได้สำเร็จ
แต่ก็ยังคงมีการบูรณาการของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นตั้งแต่การจัดการขยะพลาสติกบนบก

/ซึ่งเป็นแหล่งที่มา...

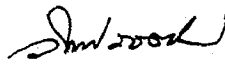
ซึ่งเป็นแหล่งที่มาสำคัญของขยะพลาสติกในทะเล ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๓๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกอบมาตรา ๒๒ (๓) และมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ เสนอรายงานการแสวงหาข้อเท็จจริงกรณีหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ พร้อมข้อเสนอแนะ เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย ต่อคณะรัฐมนตรี (รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย) โดยมี ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑. เสนอให้มีการนำระบบมัดจำค่าขวดพลาสติกมาใช้
๒. เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
๓. เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ในรูปแบบ เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)
๔. เสนอให้มีการออกกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ที่ตนผลิต
๕. เสนอให้มีการออกกฎหมายกำหนดให้ประชาชนในฐานะผู้ทำให้เกิดขยะมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ
๖. เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาการดำเนินงานในการเก็บ ขน และกำจัดขยะ ให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมทั่วถึงเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน โดยเฉพาะ “ทางน้ำ” ในเขตพื้นที่
๗. เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าจากขยะที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม และปลอดภัยต่อชุมชนรอบข้าง
๘. เสนอให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดให้มีเรือเก็บขยะเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน ในจังหวัดชายฝั่งทะเล และส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดเก็บขยะในน้ำเพื่อให้เรือเก็บขยะสามารถ ปฏิบัติงานได้ทั้งในแม่น้ำ ลำคลอง และทะเล อย่างมีประสิทธิภาพ
๙. เสนอให้หน่วยงานของรัฐบูรณาการการจัดการขยะพลาสติกกับองค์กรภาคเอกชน และประชาชน ตลอดจนจรรยาบรรณ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการลดการใช้พลาสติกและการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(วิวัฒน์ รัตนันทน์)

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักตรวจสอบหน้าที่ของรัฐ

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๙๒๓๕

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๗๔

www.ombudsman.go.th

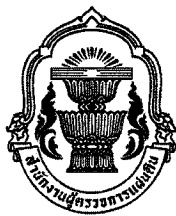
สำเนาถูกต้อง

NS 154

นางสาวพริ้ว เอี่ยมละมัย

เจ้าหน้าที่สอบสวนชำนาญการ

๑๙ ม.ค. ๖๔

รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เรื่องเสนอต่อคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๐ (๓)

ที่รบ.๒/๒๕๖๔

๑๑ มกราคม ๒๕๖๔

๑. ปัญหาเรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย

๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒.๒ กระทรวงอุตสาหกรรม
- ๒.๓ กรมควบคุมมลพิษ
- ๒.๔ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- ๒.๕ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- ๒.๖ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒.๗ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ๒.๘ กรมประมง
- ๒.๙ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๓. สภาพของปัญหา

จากเอกสารงานวิจัยของ Jenna R. Jambeck และคณะ ในวารสาร Science ฉบับที่ ๓๔๗ พ.ศ. ๒๕๕๘ เรื่อง Plastic waste inputs from land into the ocean ที่ระบุว่า ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในลำดับที่ ๖ ของประเทศที่ทิ้งขยะพลาสติกในทะเลมากที่สุดในโลก ประกอบกับข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่า พ.ศ. ๒๕๖๑ ปริมาณขยะที่พบในทะเลไทยมากที่สุดอันดับหนึ่ง คือ “ขวดพลาสติก” ปริมาณ ๖,๕๑๗ ชิ้น รองลงมาคือ ถุงพลาสติก (๕,๒๗๖ ชิ้น) หลอดพลาสติก ฝาพลาสติก และกล่องโฟม ซึ่งขยะที่พบในทะเลนั้น นอกจากขยะที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแล้ว ยังมีขยะที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นจากบุคคล ครั้วเรือน อุตสาหกรรมที่ถูกปล่อยลงแหล่งน้ำต่าง ๆ จากลำคลองสู่แม่น้ำ และท้ายที่สุดแล้วก็จะมีขยะส่วนหนึ่งลงสู่ท้องทะเล ขยะพลาสติกเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเลและสัตว์ทะเล โดยในแต่ละปีมีเต่าทะเลเฉลี่ย ๓๐๐ ตัว รวมทั้งโลมาและวาฬเฉลี่ย ๑๕๐ ตัว ที่ต้องตายเพราะกินพลาสติก ผลกระทบจากขยะพลาสติกนี้ไม่เพียงจะส่งผลเสียต่อสัตว์ทะเล

/เท่านั้น...

เท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อห่วงโซ่อาหารของมนุษย์ โดยมีงานวิจัยพบว่าเริ่มพบไมโครพลาสติกปนเปื้อนในอาหารทะเลที่ได้จากอ่าวไทย ทำให้อาหารทะเลจากอ่าวไทยมีค่าเฉลี่ยของไมโครพลาสติกเกินค่ามาตรฐานโลกอีกด้วย

ปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยเป็นเพียงหนึ่งในหลายปัญหาที่สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยังขาดการจัดการขยะอย่างถูกต้อง เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งพฤติกรรมการใช้พลาสติกอย่างฟุ่มเฟือยของคนไทยก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณขยะทะเลเพิ่มขึ้น ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการแก้ไข ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๐ (๓) กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ และมาตรา ๕๗ (๒) กำหนดให้รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เห็นชอบให้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกอบมาตรา ๒๒ (๓) และมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ แสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อจัดทำรายงานพร้อมข้อเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรีทราบ

๔. การดำเนินการ

๔.๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นชอบโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒ (๓) และมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน แสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อจัดทำรายงานพร้อมข้อเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรีทราบ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑

๔.๒ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีหนังสือขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมประมง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงาน การติดตามประเมินผล ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานในการดำเนินการมาตรการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๔.๓ เมื่อวันที่ ๙ - ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีการรับฟังข้อมูล รับมอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยในพื้นที่รับผิดชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๕ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๔ (สุราษฎร์ธานี) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

สุราษฎร์ธานี เทศบาลนครเกาะสมุย ตลอดจนเครือข่ายภาคประชาชน ได้แก่ กลุ่มแทรชฮีโร่สมุย (Trash Hero Koh Samui)

๔.๔ เมื่อวันที่ ๒๙ - ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายบุญ ฐานนิตย์) พร้อมด้วย คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบปัญหาและร่วมประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๔.๕ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าพบผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่งเพื่อรับฟังข้อมูล ความเห็นในการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ตลอดจน แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยเพิ่มเติม ณ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

๔.๖ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๒ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าพบผู้แทนอธิบดีกรมควบคุม มลพิษ เพื่อรับทราบข้อมูลเพิ่มเติม ณ กรมควบคุมมลพิษ

๔.๗ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าพบอธิบดีกรมประมง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับทราบข้อมูลเพิ่มเติม ณ กรมประมง

๔.๘ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน รวบรวมข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจากการชี้แจงของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริง การจัดประชุม ตลอดจนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสาร บทความ ทางวิชาการ งานวิจัย เว็บไซต์ และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจัดทำรายงานการแสวงหาข้อเท็จจริงกรณี ที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ พร้อมข้อเสนอแนะ เรื่อง ขยะพลาสติก ในทะเลไทย

๕. ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕.๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ ทส. มีนโยบายในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก โดยมีการกำหนด ยุทธศาสตร์ แผนแม่บททั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ และ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

๕.๑.๒ จากการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากข่าวและเว็บไซต์พบว่า ทส. มีการดำเนินการ ที่สำคัญ ดังนี้

๑) เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๒ ทส. โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.) ได้จัดประชุมรัฐมนตรีอาเซียนสมัยพิเศษด้านขยะทะเล “Special ASEAN Ministerial Meeting on Marine Debris” ซึ่งวาระสำคัญของการประชุมครั้งนี้ได้เน้นย้ำถึงแผนการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ในด้านการอนุรักษ์และการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนทั้งในระดับ อาเซียนและระดับโลกในการรับมือและลดปัญหาขยะทะเล และที่ประชุมได้เห็นชอบต่อเอกสารผลลัพธ์ จำนวน ๒ ฉบับ คือ (๑) ปฏิญญากรุงเทพฯ ว่าด้วยการต่อต้านขยะทะเลในภูมิภาคอาเซียน และ (๒) กรอบปฏิบัติงาน อาเซียนว่าด้วยขยะทะเล รวมถึงได้มีข้อตกลงในการจัดตั้งศูนย์องค์ความรู้ขยะทะเลในอาเซียน เพื่อจัดทำฐานข้อมูล เรื่องขยะพลาสติก โดยให้ตั้งสำนักงานใหญ่ที่ประเทศอินโดนีเซีย และต่อมาได้มีการรับรอง “ปฏิญญากรุงเทพฯ ว่าด้วย

การต่อต้านขยะทะเลในภูมิภาคอาเซียน” ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๔ ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของอาเซียนที่มุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาขยะทะเลอย่างจริงจังและยั่งยืน โดยการสนับสนุนนวัตกรรม งานวิจัย ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศสมาชิก

๒) เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๒ คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๓ ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ เพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายการบริหารจัดการขยะพลาสติกในภาพรวมของประเทศ สำหรับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติกแบบบูรณาการของหน่วยงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ (๑) ลดและเลิกใช้พลาสติก โดยกำหนดเลิกใช้พลาสติก ๓ ชนิด ได้แก่ พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม (Cap Seal) พลาสติกผสมสารออกโซ (Oxo) และไมโครบีตส์ (Microbeads) ภายใน พ.ศ. ๒๕๖๒ และยกเลิกใช้อีก ๔ ชนิด ได้แก่ ถุงพลาสติกหูหิ้วที่มีความหนาน้อยกว่า ๓๖ ไมครอน กล่องโฟมบรรจุอาหาร หลอดพลาสติก (ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้สำหรับเด็ก คนชรา และผู้ป่วย) และแก้วพลาสติกแบบบางประเภทใช้ครั้งเดียว ภายใน พ.ศ. ๒๕๖๕ และ (๒) นำขยะพลาสติกเป้าหมายกลับมาใช้ประโยชน์ ร้อยละ ๑๐๐ ภายใน พ.ศ. ๒๕๗๐ โดยจะมีการศึกษาและกำหนดเป้าหมายของพลาสติกที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ ส่วนที่เป็นของเสียก็จะถูกนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี

๓) ทส. ได้ทำข้อตกลงร่วมกับภาคเอกชน ห้างสรรพสินค้าและร้านค้าสะดวกซื้อทั่วประเทศกว่า ๗๕ บริษัท ในการงดแจกถุงพลาสติกหูหิ้วที่มีความหนาน้อยกว่า ๓๖ ไมครอนให้ลูกค้า โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓

๔) ทส. ได้จัดทำโครงการ “พื้นที่สาธิตการบริหารจัดการขยะทะเลครบวงจรแบบมีส่วนร่วม ณ สวนสาธารณะโขดปอ ชุมชนเนินพระ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภายในโครงการมีพื้นที่สาธิตชายหาดปลอดบุหรี่ บ้านจำลองต้นทางการกำเนิดขยะ การสาธิตแนวท่อนักขยะปากท่อพร้อมการคัดแยกของเทศบาลนครระยอง ทูนกักขยะและหุ่นยนต์เก็บขยะจาก SCG ตลอดจนการสาธิตการเก็บขยะจากภาคธุรกิจต่าง ๆ

๕) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีคำสั่งที่ ๒/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๓ แต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการบริหารจัดการขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์” โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการ ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศแบบบูรณาการ

ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓ คณะอนุกรรมการฯ ได้รับทราบผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ (๑) การจัดการขยะพลาสติกภายในประเทศและที่นำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งต้องขับเคลื่อนการดำเนินงานและประเมินผลตาม Road Map การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๓ และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกของประเทศแบบบูรณาการ (๒) การจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ภายในประเทศและที่นำเข้าจากต่างประเทศ เช่น การกำหนดให้ขยะอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน ๔๒๒ รายการ

เป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร การจัดให้มีระบบการตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์สินค้า นอกจากนี้ ยังได้เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน ๓ คณะ ซึ่งต่อมาได้มีคำสั่งคณะอนุกรรมการฯ ที่ ๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๓ แต่งตั้งคณะทำงานฯ ดังกล่าว ประกอบด้วย คณะทำงานด้านการพัฒนากลไกการจัดการพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์ คณะทำงานด้านการส่งเสริมและรณรงค์ประชาสัมพันธ์การจัดการขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์ และคณะทำงานด้านการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากขยะพลาสติก

ในการประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้พิจารณา มาตรการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศ และที่นำเข้าจากต่างประเทศ มาตรการ กำกับการนำเข้าเศษพลาสติก (ร่า่ง) แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ พลาสติก และ (ร่า่ง) แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ก่อนนำเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาต่อไป โดยที่ประชุมได้ตั้งเป้าหมายที่จะไม่นำเข้าซาก พลาสติกหรือซากอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาในประเทศอีกต่อไป เนื่องจากพบว่า มีการนำเข้าซากพลาสติกและซาก อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น โดยใน พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการนำเข้าซากพลาสติกในปริมาณ ๑๕๒,๗๓๘ ตัน พ.ศ. ๒๕๖๑ นำเข้าปริมาณ ๕๕๒,๙๑๒ ตัน และ พ.ศ. ๒๕๖๒ นำเข้าปริมาณ ๓๒๓,๑๖๗ ตัน ส่วนการนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยใน พ.ศ. ๒๕๕๙ มีปริมาณนำเข้า ๑,๙๘๖ ตัน พ.ศ. ๒๕๖๐ นำเข้าปริมาณ ๕๔,๒๖๐ ตัน และ พ.ศ. ๒๕๖๑ นำเข้าปริมาณ ๓๘,๔๐๔ ตัน สำหรับขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้มีการหยุดนำเข้าและกำจัด ไปบางส่วน เหลือเพียงการบริหารจัดการส่วนที่ยังตกค้างอยู่ในตู้คอนเทนเนอร์ โดยมีการออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ขยะอิเล็กทรอนิกส์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๓ ห้ามนำเข้า ขยะอิเล็กทรอนิกส์จำนวน ๔๒๘ รายการ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓ สำหรับขยะพลาสติกนั้น คณะอนุกรรมการฯ ขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมส่งข้อมูลปริมาณและประเภทเศษพลาสติก ที่นำเข้า รวมถึงข้อมูลความต้องการอุปโภคพลาสติกของผู้ประกอบการภายในประเทศเพื่อวางแผนบริหารจัดการ อย่างเป็นระบบมากขึ้น

๖) เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ ทส. โดยกรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อม ได้ลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) การลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวจากการบริการส่งอาหาร (Food Delivery) กับกลุ่มธุรกิจบริการส่งอาหาร (Platform) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้แนวคิด “Food Delivery วิถีใหม่ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม” เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก ให้เกิดความต่อเนื่องและเกิดผลเป็นรูปธรรม โดยกลุ่มธุรกิจบริการส่งอาหารที่ร่วมลงนาม MOU จะมีการปรับ แพลตฟอร์มการสั่งอาหารให้มีตัวเลือกในการรับหรือไม่รับพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวของลูกค้า ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความร่วมมือในการลด เลิกใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในการ บริการส่งอาหาร ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้ร้านอาหาร ร้านค้า และผู้บริโภคใช้กล่องโฟม ถูพลาสติกหุ้ม ด้วยการใช้อุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco packaging) ตามความเหมาะสม

๕.๒ กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

๕.๒.๑ คพ. มีการกำหนดยุทธศาสตร์ แผนแม่บททั้งในระยะสั้นและระยะยาว ได้แก่ Road Map การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔ และ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๓

๕.๒.๒ คพ. ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการลดการใช้พลาสติก ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเลิกใช้พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม ในอุตสาหกรรมน้ำดื่มบรรจุขวด ร่วมดำเนินโครงการ “ทำดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม” ซึ่งเป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก อีกทั้งได้ลงนามบันทึกความเข้าใจกับสถาบันพลาสติก เพื่อศึกษา Material Flow Analysis และจัดทำเป็นฐานข้อมูลพลาสติกต่อไป

๕.๒.๓ คพ. มีการสำรวจและประเมินสถานการณ์ขยะพลาสติกในประเทศ โดยจากการศึกษาพบว่า ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา มีขยะพลาสติกเกิดขึ้นร้อยละ ๑๒ ของปริมาณขยะทั้งหมด และมีการนำขยะพลาสติกกลับไปใช้เพียงร้อยละ ๒๕ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๗๕ ถูกนำไปกำจัดและบางส่วนตกค้างในสิ่งแวดล้อม

๕.๒.๔ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกของกรมควบคุมมลพิษ ได้แก่

- ๑) พลาสติกถูกนำมาใช้ทดแทนวัสดุอื่นมากขึ้น
- ๒) การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ระบบดิจิทัล ส่งผลให้มีการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใหม่ที่ยากต่อการกำจัด
- ๓) ไม่มีกฎหมายจำกัดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก
- ๔) การประกาศยกเลิกการนำเข้าขยะพลาสติกของจีน ส่งผลให้มีการนำเข้าเศษพลาสติกมากขึ้นและการรีไซเคิลน้อยลง

๕.๒.๕ กรมควบคุมมลพิษเห็นควรส่งเสริม สนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีนำขยะพลาสติกเข้าสู่ระบบการนำกลับมาใช้ประโยชน์ (Circular Economy) ดำเนินการให้มีกฎหมายในการบริหารจัดการขยะพลาสติก โดยนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ กำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้าเศษพลาสติกจากต่างประเทศ ตลอดจนเร่งเพิ่มประสิทธิภาพระบบการเรียกคืน และการรับซื้อเศษพลาสติกที่มีคุณภาพ

๕.๓ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.) ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

๕.๓.๑ ทช. กำหนดโครงการบริหารจัดการขยะทะเลในแผนปฏิบัติการกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

- ๑) เก็บขยะทะเลที่ตกค้างบริเวณชายหาด ปะการัง และป่าชายเลน ในพื้นที่ ๒๔ จังหวัด จำนวน ๔๘ พื้นที่ แบบมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน เครือข่ายภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒) ใช้มาตรการลดปริมาณขยะทะเลกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเรือประมงพาณิชย์ เรือประมงพื้นบ้าน ชุมชนชายฝั่ง ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว

๓) ดำเนินงานทางวิชาการในการสำรวจและศึกษาข้อมูล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการต่อไป

๔) ดำเนินมาตรการทางกฎหมาย ได้แก่ (๑) โครงการชายหาดปลอดบุหรี่ ๒๔ แห่ง ในพื้นที่ ๑๕ จังหวัดชายฝั่งทะเล (๒) การจัดการขยะในพื้นที่ที่มีปัญหาเฉพาะ โดยมีการลงนามบันทึกความร่วมมือ การดำเนินการมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งพื้นที่เกาะเต่า เกาะพะงัน และเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อจัดการขยะโดยยึดหลัก 3R

๕) ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อให้การบริหารจัดการขยะทะเล มีประสิทธิภาพผ่านองค์กรนานาชาติ ได้แก่ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) และสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN)

๕.๓.๒ ทช. บูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ภายใต้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะ มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามระเบียบ ขั้นตอนของการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน และมีกรมควบคุมมลพิษเป็นเจ้าภาพหลักในการรวบรวมและประมวลผล

๕.๓.๓ ทช. โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๑ - ๗ ภายใต้การกำกับของ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ดำเนินการวางทุ่นกักขยะในพื้นที่ ๒๔ จังหวัดชายฝั่งทะเล โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงได้รับการสนับสนุนนวัตกรรม ทุ่นกักขยะจากบริษัทเอกชน เช่น บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) หรือ SCG และบริษัท มั่นคงเคหะการ จำกัด (มหาชน) เป็นต้น ทช. ได้คัดแยกขยะที่เก็บได้จากทุ่นกักขยะตามแบบบันทึกมาตรฐาน International Coastal Cleanup (ICC) โดยรอบ ๖ เดือน (ตุลาคม ๒๕๖๒ - มีนาคม ๒๕๖๓) สามารถกำจัดขยะได้ทั้งสิ้นจำนวน ๑๔,๗๐๕.๙ กิโลกรัม มีการต่อยอดในการศึกษาวิจัยขยะที่เก็บขึ้นมาได้โดยศึกษาให้ทราบถึงชนิด และปริมาณของขยะที่พบ นำไปสู่การออกกฎ และมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาขยะในทะเลต่อไป ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ในการดำเนินงาน ทั้งนี้ หลังจากดำเนินการคัดแยกตามแบบ ICC แล้ว ทช. จะส่งต่อขยะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการกำจัดต่อไป

๕.๓.๔ ปัจจุบัน ทช. มีเรือเก็บขยะในลำคลอง จำนวน ๒ ลำ โดยประจำการอยู่ในพื้นที่ รับผิดชอบของสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๑ จังหวัดระยอง และสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและ ชายฝั่งที่ ๖ จังหวัดพังงา ที่ผ่านมาประสบปัญหาการขนขยะจากเรือขึ้นบนฝั่งเนื่องจากเรือเก็บขยะไม่มีเครนที่ใช้ยก ขยะขึ้นฝั่ง สำหรับขยะที่เก็บขึ้นมาได้ หลังจากดำเนินการคัดแยกตามแบบ ICC แล้ว ทช. จะส่งต่อให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นดำเนินการกำจัดต่อไป

๕.๓.๕ สำหรับโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย ทช. กับ The Ocean Cleanup ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ในการติดตั้งเครื่องอินเตอร์เซปเตอร์เพื่อนำมาใช้ ในงานวิจัยและการแยกขยะพลาสติกออกจากแม่น้ำในประเทศไทยนั้น ทช. ได้มีหนังสือถึงสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการพิจารณาให้ข้อคิดเห็นต่อ “(ร่าง) บันทึกความเข้าใจระหว่างกรมทรัพยากรทางทะเล

และชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แห่งราชอาณาจักรไทย และ ดี โอเซียน คลีนอัพ อินเตอร์เซพชั่น ปีวี” และมีหนังสือถึงอธิบดีกรมศุลกากรเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจ้งแนวทางและขั้นตอนกฎหมาย เพื่อเตรียมการดำเนินการขอยกเว้นอากรนำเข้าเครื่องอินเตอร์เซปเตอร์จากราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ อีกทั้ง มีหนังสือถึงอธิบดีกรมเจ้าท่าเพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาแนวทางและขั้นตอนเพื่อเตรียมดำเนินการ จดทะเบียนเครื่องอินเตอร์เซปเตอร์ การขออนุญาตติดตั้งในแม่น้ำ รวมทั้งประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ของกรมเจ้าท่า ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของกรมเจ้าท่า

๕.๓.๖ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ทช. ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับนักดำน้ำจิตอาสาในการ ดำน้ำเก็บขยะ จำนวน ๑๐ แห่ง ซึ่งที่ผ่านมาไม่พบปัญหาอุปสรรคแต่ประการใด ขยะที่เก็บขึ้นมาได้ ทช. ส่งต่อไปให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการกำจัดต่อไป

๕.๔ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.) ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

๕.๔.๑ การดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในอุทยานแห่งชาติทางทะเลของ อส. ได้อาศัยแผนแม่บท และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๑) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒
- ๒) แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔
- ๓) ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเก็บ การรักษา การใช้จ่ายเงินรายได้เพื่อบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐
- ๔) ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่อง ห้ามนำภาชนะที่ทำด้วยโฟม เข้าไปในอุทยานแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๖
- ๕) ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่อง ขอความร่วมมือในการลด คัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายภายในสำนักงานกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘
- ๖) ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่อง ขอความร่วมมืองดใช้ ภาชนะที่ทำด้วยโฟมภายในพื้นที่ร้านอาหาร ร้านค้าสวัสดิการต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘
- ๗) ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่อง รมรงค์ไม่นำพลาสติก ชนิดใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๑

๕.๔.๒ อส. ได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) มาตรการลดปริมาณขยะทะเลในอุทยานแห่งชาติทางทะเล โดยประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติก คัดแยกขยะรีไซเคิลเพื่อนำกลับ มาใช้ประโยชน์ ห้ามนำภาชนะที่ทำด้วยโฟมเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ และจัดเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาด โดยเฉพาะ ไม่ให้มีขยะบริเวณจุดดำน้ำและชายหาด

๒) ดำเนินโครงการ “ทำความดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม” เพื่อลดการใช้
ถุงพลาสติกหูหิ้วและโฟมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

๓) ลด และคัดแยกขยะและของเสียอันตรายภายในหน่วยงาน

๔) ร่วมกับการควบคุมมลพิษและองค์การจัดการน้ำเสีย เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
ขยะมูลฝอยและน้ำเสียในอุทยานแห่งชาติ

๕) ร่วมกับหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ องค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม จัดกิจกรรม
“ประชารัฐจัดขยะทะเล”

๕.๔.๓ กำหนดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานตามแบบรายงานปริมาณขยะมูลฝอยบริเวณ
ชายหาด และบริเวณจุดดำนํ้าลึกและดำนํ้าตื้น ภายในวันที่ ๕ ของทุกเดือน

๕.๔.๔ อส. เห็นว่า การดำเนินการที่ผ่านมาส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะดำเนินการเฉพาะพื้นที่รับผิดชอบ
ทำให้การบริหารจัดการขยะทะเลในภาพรวมขาดประสิทธิภาพ

๕.๔.๕ จากการแสวงหาข้อเท็จจริงจากข่าวและเว็บไซต์เพิ่มเติมพบว่า ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ มีปริมาณ
ขยะในอุทยานแห่งชาติ จำนวน ๑,๔๕๗ ตัน และสามารถลดปริมาณถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งลงได้ ๔ ล้านใบ
และใน พ.ศ. ๒๕๖๓ ตั้งเป้าลดพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งในเขตอุทยานแห่งชาติลงร้อยละ ๕๐ ของขยะพลาสติก
ที่เกิดขึ้นทั้งหมด และโฟมบรรจุอาหารลดลงร้อยละ ๑๐๐

๕.๕ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ชี้แจงข้อเท็จจริง
สรุปได้ดังนี้

๕.๕.๑ สผ. ดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก ดังนี้

๑) จัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ (๒๐ ปี) ซึ่งบรรจุประเด็นการจัดการปัญหาขยะพลาสติกในทะเลอย่างเป็นองค์รวม มีนโยบาย
ที่เกี่ยวข้องกับขยะพลาสติกในทะเล ได้แก่ นโยบายที่ ๒ สร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความมั่นคง
และยั่งยืน นโยบายย่อยที่ ๒.๑ สร้างระบบเศรษฐกิจสังคมที่เกื้อกูลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัด คือ
ความหนาแน่นของพลาสติกในทะเลต่อตารางกิโลเมตร (ลดลง)

๒) แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์
โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับขยะพลาสติกในทะเล ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี
ได้รับการป้องกัน บำบัด และฟื้นฟู กลยุทธ์ที่ ๒.๑ การป้องกัน ลด และขจัดมลพิษ และยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเพิ่ม
ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน กลยุทธ์ที่ ๓.๑ การส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน
โดยให้ความรู้แก่ทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความตระหนัก และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภคสินค้าและบริการ
ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ สผ. ได้จัดสัมมนา เผยแพร่ประชาสัมพันธ์แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมฯ ไปสู่
การปฏิบัติ โดยได้จัดทำตัวอย่างแผนงานการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนทั้งต้นทาง กลางทาง และปลายทางและจัดส่ง
ไปยังภาคีทั่วประเทศ

๕.๕.๒ สผ. กำหนดให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ โดยแบ่งเป็น ๒ ระยะ คือ (๑) การติดตามประเมินผลในระยะครึ่งแผน (๒ ปี ๖ เดือน) และ (๒) การติดตามประเมินผลเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผน (๕ ปี)

๕.๕.๓ การดำเนินการของ สผ. ตามแนวทางการปฏิบัติตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ที่ผ่านมายังไม่พบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ

๕.๖ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สส.) ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

๕.๖.๑ สส. มีการดำเนินการ ดังนี้

๑) ดำเนินกิจกรรม “ทำความดีด้วยหัวใจ ลดรับ ลดให้ ลดใช้ถุงพลาสติก” ซึ่งเป็นกิจกรรมภายใต้โครงการทำความดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกหิ้ว และลดการใช้โฟมบรรจุอาหาร ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้บรรจุภัณฑ์หรือภาชนะที่ใช้ซ้ำได้

๒) จัดเก็บข้อมูล เพื่อนำมาประเมินผลการใช้ถุงพลาสติกหิ้วทั่วประเทศ โดยจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ สํารวจพฤติกรรมของผู้ประกอบการและผู้บริโภคเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแนวทางการรณรงค์ต่อไป

๓) จัดทำสื่อรณรงค์และส่งเสริมบทบาทภาคเอกชน ผู้ประกอบการในการมีส่วนร่วมลดการใช้ถุงพลาสติก

๕.๖.๒ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินมาตรการของ สส. คือ ข้อจำกัดด้านบุคลากรในการเก็บและสำรวจข้อมูล จึงมีการแก้ปัญหาโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ และใช้ Social Media ในการติดตามผล ทั้งนี้ สส. เห็นว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนต้องใช้เวลาในการดำเนินการ จึงควรใช้สื่อสร้างการรับรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อขยายผลการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน

๕.๗ กระทรวงอุตสาหกรรม (อก.) ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

๕.๗.๑ การจัดการขยะพลาสติกตามกรอบภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของ อก. แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑) ขยะพลาสติกจากการประกอบกิจการโรงงาน ที่ต้องจัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ และ

๒) เศษพลาสติกจากการนำเข้าจากต่างประเทศเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบของโรงงาน ซึ่งอาศัยอำนาจการอนุญาตนำเข้าตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๑๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๙

๕.๗.๒ อก. มีการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก ดังต่อไปนี้

๑) ปัจจุบันกรมโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ระหว่างการจัดทำแผนการจัดการกากอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๙ เพื่อให้การจัดการกากอุตสาหกรรมมีความต่อเนื่องและได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และหลักวิชาการ

๒) คณะอนุกรรมการเพื่อบูรณาการการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์และเศษพลาสติก ที่นำเข้าจากต่างประเทศอย่างเป็นระบบซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนและปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน คณะที่ ๕ ได้สิ้นสภาพเมื่อมีรัฐบาลชุดใหม่ ดังนั้น คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจึงได้มีคำสั่งที่ ๒/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๓ แต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการบริหารจัดการขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์” โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธาน มีปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้แทน และอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมหรือผู้แทนเป็นอนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการบริหารจัดการขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๓ แต่งตั้งคณะทำงาน จำนวน ๓ คณะ ซึ่งผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม ได้ร่วมเป็นคณะทำงานในคณะทำงานด้านการพัฒนากลไกการจัดการพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์และ คณะทำงานด้านการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากขยะพลาสติก ทั้งนี้ คณะทำงานด้านการพัฒนากลไกการจัดการ พลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้มีการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓ และมีมติให้ ฝ่ายเลขานุการ (กรมควบคุมมลพิษ) ประสานคณะทำงานฯ เพื่อดำเนินการจัดทำรายละเอียดของมาตรการจัดการขยะ พลาสติกต่อไป

๓) กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ตรวจสอบตู้สินค้าร่วมกับกรมศุลกากร ณ ท่าเรือ แหลมฉบัง ท่าเรือคลองเตย และท่าเรือเอกชน เพื่อตรวจสอบตู้สินค้าที่สำแดงการนำเข้าเป็นเศษพลาสติกทุกตู้ พบการนำเข้าเศษพลาสติกที่ไม่ถูกต้อง เป็นการสำแดงเท็จ นำเข้าเศษพลาสติกสกปรก หรือลักลอบนำเข้าขยะ อิเล็กทรอนิกส์ จึงได้มีการดำเนินคดีและผลักดันกลับประเทศต้นทาง

๕.๗.๓ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกของ อก. ได้แก่

๑) ขาดแคลนอัตรากำลังในการร่วมตรวจสอบตู้สินค้าที่สำแดงการนำเข้าเป็น เศษพลาสติก

๒) ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่สามารถคัดแยกและรวบรวมเศษพลาสติกที่มีคุณภาพ เหมาะสมต่อการนำกลับไปใช้ใหม่ได้เพียงพอ

๕.๗.๔ อก. เห็นควรมีการรณรงค์คัดแยกขยะชุมชน และเศษพลาสติกที่สะอาดและมีคุณภาพ เหมาะแก่การนำกลับไปใช้ใหม่ เพื่อลดต้นทุนการผลิตในการนำไปผสมกับพลาสติกใหม่ และทดแทนการนำเข้า เศษพลาสติกจากต่างประเทศ

๕.๘ กรมประมง ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

กรมประมงไม่ได้มีภารกิจหลักในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเล อย่างไรก็ตาม กรมประมงได้ดำเนินโครงการ “กำจัดขยะทะเล” ร่วมกับชาวประมง หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ กรมทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่ง กรมควบคุมมลพิษ กรมการท่องเที่ยว องค์การสะพานปลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเอกชน เช่น สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย สมาคมผู้ผลิตปลาป่นไทย สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย ภาคประชาสังคมและสถาบันการศึกษา เช่น คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Sasin Sustainability & Entrepreneurship Center (SEC) Environmental Justice Foundation (EJF) และ

International Union for Conservation of Nature (IUCN) โดยโครงการดังกล่าวได้ต่อยอดจากการริเริ่มของกลุ่มชาวประมงในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์ในการนำขยะที่ติดเครื่องมือประมงในทะเล และขยะที่ชาวประมงนำติดตัวไปด้วยกลับขึ้นฝั่งเพื่อกำจัดอย่างถูกต้องและเป็นระบบ และกรมประมงได้ชี้แจงข้อมูลเพิ่มเติมว่าโครงการกำจัดขยะทะเลดังกล่าวประสบปัญหาเรื่องการบริหารจัดการขยะ ซึ่งเป็นขั้นตอนหลังจากที่ชาวประมงนำขยะขึ้นฝั่งแล้ว โดยพบว่าในบางพื้นที่ขาดการบริหารจัดการขยะที่ดีทำให้ขยะถูกพัดลงทะเลเช่นเดิม

ทั้งนี้ จากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมพบว่า ปัจจุบันศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้า - ออกเรือประมงในแต่ละพื้นที่ จะเป็นหน่วยงานที่ช่วยรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ชาวประมงมีความตระหนักและให้ความร่วมมือในการเก็บขยะขึ้นฝั่ง

๕.๙ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

๕.๙.๑ สถ. มีการส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยตามแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนระยะสั้น ๑ ปี ต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๙ จนถึงปัจจุบัน และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

๕.๙.๒ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มีดังนี้

๑) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ยังเปิดให้บริการได้ มีจำนวน ๒,๗๘๙ แห่ง ซึ่งดำเนินการถูกต้อง จำนวน ๕๙๕ แห่ง

๒) การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะ (การเก็บ ขน และการกำจัด) ไม่ครอบคลุมต้นทุนดำเนินการ เนื่องจากมีต้นทุนการจัดการขยะ ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท แต่จัดเก็บได้ ๒,๘๐๐ ล้านบาท ยังขาดทุนอีก ๑๗,๒๐๐ ล้านบาท

๓) ประชาชนขาดความตระหนักถึงปัญหาขยะ ไม่ทิ้งขยะในภาชนะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเตรียมไว้ให้ ทำให้ขยะที่ไม่ได้มีการจัดการที่ถูกวิธีตกค้างในแหล่งน้ำและทะเล

๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้านในการบริหารจัดการขยะ

๕.๙.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ริมทะเลเกือบทั้งหมดไม่ได้มีการประกาศเขตความรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ทะเล จึงไม่มีการจัดการขยะทะเลโดยตรง

๕.๙.๔ สถ. มีการติดตามการออกข้อกำหนดของท้องถิ่น เรื่อง หลักเกณฑ์การคัดแยกมูลฝอยและสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนในการคัดแยกขยะ โดยปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๖,๕๑๑ แห่ง จากทั้งหมด ๗,๗๗๕ แห่ง ที่มีการออกข้อกำหนดท้องถิ่นแล้ว คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๗๔ (ข้อมูล ณ วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

๕.๙.๕ สถ. มีการติดตามและเผยแพร่ขยายผล “กองทุนธนาคารคัดแยกขยะ” โดยปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกว่า ๑,๐๐๐ แห่งที่มีการจัดตั้งกองทุนดังกล่าวแล้ว

๕.๑๐ การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหามลพิษพลาสติก

การแก้ไขปัญหามลพิษพลาสติกจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม หน่วยงานของรัฐอื่น ๆ แม้จะไม่ใช่งานที่มีความรับผิดชอบหลักในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ก็สามารถมีส่วนร่วมในการลดการใช้พลาสติกได้ ยกตัวอย่างเช่น

๕.๑๐.๑ กระทรวงสาธารณสุข รมรณรงค์ให้โรงพยาบาลในสังกัดทุกแห่งยกเลิกการใช้ถุงหิ้วพลาสติกใส่ยาให้ผู้ป่วย ซึ่งช่วยลดการใช้ถุงพลาสติกในโรงพยาบาลได้ถึงร้อยละ ๘๗ และมีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดลักษณะของเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเป็นการกำหนดไม่ให้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ยาสีฟัน โฟมล้างหน้ามีส่วนผสมของไมโครบีส มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓

๕.๑๐.๒ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓ กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) หรือ SCG และกลุ่มบริษัท ดาว ประเทศไทย ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “โครงการศึกษาพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพลาสติกเหลือใช้ เพื่อนำมาเป็นส่วนผสมในแอสฟัลต์คอนกรีตสำหรับงานทาง” โดยโครงการดังกล่าวมีการศึกษางานวิชาการ รวมถึงผลกระทบเชิงสิ่งแวดล้อมในการนำพลาสติกเหลือใช้มาเป็นส่วนผสมในแอสฟัลต์คอนกรีต ซึ่งพบว่าการผสมพลาสติกเหลือใช้ร้อยละ ๘ - ๑๐ สามารถช่วยลดการใช้ยางมะตอย ลดต้นทุน และถนนมีความแข็งแรงทนทานเท่ากับหรือดีกว่าเดิม ซึ่งหากโครงการฯ สำเร็จจะสามารถขยายผลไปสู่การทำถนนในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยต่อไป เป็นการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะอย่างถูกวิธี และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

๖. ขอกฎหมาย

๖.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๖.๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๖.๑.๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐

๖.๑.๓ พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๘

๖.๑.๔ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๖.๑.๕ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

๖.๑.๖ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

๖.๑.๗ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๖.๑.๘ พระราชบัญญัติวัดถุอันตรราย พ.ศ. ๒๕๓๕

๖.๑.๙ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

๖.๑.๑๐ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๑๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๙ ลงวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙

๖.๑.๑๑ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ขยะอิเล็กทรอนิกส์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

๖.๑.๑๒ ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง ขยะการพิจารณานำเข้ามาในราชอาณาจักร ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๑

๖.๑.๑๓ ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่อง ห้ามนำภาชนะที่ทำด้วยโฟมเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๖

๖.๑.๑๔ ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่อง ขอความร่วมมือในการลดคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายภายในสำนักงานกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

๖.๑.๑๕ ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่อง ขอความร่วมมืองดใช้ภาชนะที่ทำด้วยโฟมภายในพื้นที่โรงอาหาร ร้านค้าสวัสดิการต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

๖.๑.๑๖ ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่อง รณรงค์ไม่นำพลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๑

๖.๒ มาตรการที่เกี่ยวข้อง

๖.๒.๑ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓

๖.๒.๒ แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕)

๖.๒.๓ แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔

๖.๒.๔ นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

๖.๒.๕ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ทรพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

๖.๒.๖ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๗. คำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจากการชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริง การจัดประชุม ตลอดจนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสาร บทความทางวิชาการ เว็บไซต์ และสื่อต่าง ๆ แล้วเห็นว่า จากเอกสารงานวิจัยของ Jenna R. Jambeck และคณะ ในวารสาร Science ฉบับที่ ๓๔๗ พ.ศ. ๒๕๕๘ เรื่อง Plastic waste inputs from land into the ocean ที่ระบุว่า ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในลำดับที่ ๖ ของประเทศที่ทิ้งขยะพลาสติกในทะเลมากที่สุดในโลก และจากเหตุการณ์ที่ประเทศไทยต้องสูญเสียทรัพยากรสัตว์ทะเล ได้แก่ พะยูน เต่าทะเล โลมา และวาฬ อย่างต่อเนื่องจากการกินขยะพลาสติกเข้าไป ส่งผลให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยมากขึ้น โดยนายกรัฐมนตรีได้มีข้อสั่งการในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับทุกภาคส่วนเร่งรัดดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกแบบบูรณาการ

ตลอดจนให้มีการบริหารจัดการพลาสติกตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การจำหน่าย การบริโภคและการจัดการปลายทาง ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๒ คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๓ เพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายการบริหารจัดการขยะพลาสติกในภาพรวมของประเทศต่อไปอีกด้วย อีกทั้งในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๔ ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๒ ประเทศสมาชิกได้ให้การรับรอง “ปฏิญญากรุงเทพฯ ว่าด้วยการต่อต้านขยะทะเลในภูมิภาคอาเซียน” ซึ่งเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของอาเซียนที่มุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาขยะทะเลอย่างจริงจังและยั่งยืน โดยการสนับสนุนนวัตกรรมงานวิจัย ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศสมาชิก

สำหรับการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทย มีหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอความเห็นเพื่อจัดทำนโยบายและแผน และเสนอแนะมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาสິงแวดล้อมที่เกิดจากขยะของเสีย และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งดูแลรับผิดชอบในส่วน of ขยะทะเล ตลอดจนหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการดำเนินการที่สำคัญคือการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔ จัดทำ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๓ เพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายการบริหารจัดการขยะพลาสติกในภาพรวมของประเทศ โดยตั้งเป้าหมายในการเลิกใช้พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม (Cap Seal) พลาสติกผสมสารอ็อกโซ (Oxo) และไมโครบีดส์ (Microbeads) ภายใน พ.ศ. ๒๕๖๒ ยกเลิกใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วที่มีความหนาน้อยกว่า ๓๖ ไมครอน กล่องโฟมบรรจุอาหารหลอด และแก้วพลาสติกแบบบางประเภทใช้ครั้งเดียว ภายใน พ.ศ. ๒๕๖๕ ตลอดจนนำขยะพลาสติกเป้าหมายกลับมาใช้ประโยชน์ ร้อยละ ๑๐๐ ภายใน พ.ศ. ๒๕๗๐ การทำข้อตกลงร่วมกับภาคเอกชน ห้างสรรพสินค้าและร้านค้าสะดวกซื้อทั่วประเทศกว่า ๗๕ บริษัท ในการงดแจกถุงพลาสติกหูหิ้วที่มีความหนาน้อยกว่า ๓๖ ไมครอน ให้แก่ลูกค้าตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓ มีการกำหนดโครงการบริหารจัดการขยะทะเลในแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) การวางทุ่นกักขยะในพื้นที่ ๒๔ จังหวัดชายฝั่งทะเล จัดให้มีเรือเก็บขยะในลำคลอง ดำเนินโครงการความร่วมมือกับ The Ocean Cleanup ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ในการติดตั้งเครื่องอินเตอร์เซปเตอร์เพื่อนำมาใช้ในงานวิจัยและการแยกขยะพลาสติกออกจากแม่น้ำในประเทศไทย การดำเนินโครงการชายหาดปลอดบุหรี่ ๒๔ แห่ง ในพื้นที่ ๑๕ จังหวัดชายฝั่งทะเล การลงนามบันทึกความร่วมมือการดำเนินมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งพื้นที่เกาะเต่า เกาะพะงัน และเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อจัดการขยะโดยยึดหลัก 3R การดำเนินโครงการ “ทำความดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม” เพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก การกำหนดห้ามนำภาชนะที่ทำด้วยโฟม และบรรจุภัณฑ์ให้น้ำพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ นอกจากนี้ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้แต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการบริหารจัดการขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์” โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการ ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศแบบบูรณาการอีกด้วย

จากการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ประกอบกับการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนทั่วประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถปรับอันดับจากประเทศที่มีขยะพลาสติกในทะเลสูงสุดในโลกในอันดับที่ ๖ เป็นอันดับที่ ๑๐ ได้สำเร็จ และนับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่มีการดำเนินมาตรการงดแจกถุงพลาสติกหิ้วให้กับลูกค้าในห้างสรรพสินค้าและร้านค้าสะดวกซื้อทั่วประเทศ ทำให้ลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกได้กว่า ๒๕,๒๘๔ ล้านใบ คิดเป็น ๒๒๘,๘๒๐ ตัน ซึ่งถือว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะพลาสติกในทะเลไทยนั้นมีผลเป็นที่น่าพึงพอใจในระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ ซึ่งจัดทำโดยกรมควบคุมมลพิษ พบว่าขยะพลาสติกจำนวน ๑.๘๕ ล้านตัน มีขยะพลาสติกที่ถูกรวบรวมจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ๑.๔๙ ล้านตัน มีการนำไปรีไซเคิล ๐.๓๖ ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนการรีไซเคิลประมาณร้อยละ ๑๙ และพบว่าขยะทะเลที่เกิดขึ้น ๒ อันดับแรกเป็นขยะพลาสติก นอกจากนี้ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา พบว่ามีปริมาณขยะพลาสติกคิดเป็นร้อยละ ๑๒ ของปริมาณขยะทั้งหมดในประเทศไทย หรือประมาณปีละ ๒ ล้านตัน สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้ปีละ ๐.๕ ล้านตัน อีกจำนวน ๑.๕ ล้านตัน ถูกนำไปกำจัดด้วยวิธีฝังกลบหรือเผา และที่เหลือบางส่วนตกค้างในสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทั้งบนบกและในทะเล ประกอบกับบทความของ McKinsey & Company and Ocean Conservancy พ.ศ. ๒๕๕๘ เรื่อง Stemming the Tide: Land-based strategies for a plastic-free ocean ที่ระบุว่า ขยะพลาสติกในทะเลมีแหล่งที่มาจากกิจกรรมบนฝั่ง ได้แก่ บ้านเรือนหรือชุมชนอยู่อาศัย แหล่งทิ้งขยะบนฝั่ง ท่าเรือและการท่องเที่ยวชายหาด คิดเป็นร้อยละ ๘๐ ของขยะพลาสติกในทะเลทั้งหมด ส่วนอีกร้อยละ ๒๐ เกิดจากกิจกรรมในทะเล ได้แก่ การขนส่งทางทะเล การประมง และการท่องเที่ยวทางทะเล เป็นต้น ดังนั้น แม้จะเริ่มมีสัญญาณที่ดีในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ แต่ก็ยังต้องมีการบูรณาการของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก โดยเฉพาะขยะพลาสติกในทะเลไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นตั้งแต่การจัดการขยะพลาสติกบนบกซึ่งเป็นแหล่งที่มาสำคัญของขยะพลาสติกในทะเล ทั้งนี้ จากการแสวงหาข้อเท็จจริงพบว่า สาเหตุของปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยที่สำคัญ มีดังนี้

๑. ปัญหาการจัดการขยะพลาสติก

ที่ผ่านมาประเทศไทยยังขาดการจัดการขยะพลาสติกอย่างเป็นระบบที่ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบริโภคและการจัดการปลายทาง

ในขั้นตอนการผลิต เนื่องด้วยคุณสมบัติของพลาสติกที่มีความยืดหยุ่นสามารถขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายรูปแบบ พลาสติกโดยเฉพาะแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use Plastics) จึงถูกนำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อทดแทนวัสดุอื่นมากขึ้น ไม่มีมาตรการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม พลาสติกจึงยังเป็นที่ต้องการของตลาดในปริมาณมาก

ในขั้นตอนการบริโภค ประชาชนส่วนใหญ่นิยมใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งในชีวิตประจำวัน เช่น ถุงพลาสติกหิ้ว ถุงร้อน แก้วพลาสติก หลอดพลาสติก เป็นต้น อีกทั้งในปัจจุบันผู้บริโภคมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เน้นความสะดวกสบายมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจบริการส่งอาหาร (Food Delivery Service)

/และการสั่ง...

และการสั่งซื้อสินค้าด้วยระบบออนไลน์ (Online Shopping) ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดขยะพลาสติกจากบรรจุภัณฑ์จากกิจกรรมเหล่านี้เพิ่มขึ้น ตลอดจนการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมยังไม่แพร่หลายและมีราคาแพง

ในขั้นตอนการจัดการปลายทางหลังจากการบริโภค ปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยคือ ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ และขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ ทำให้ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้เกิดการปนเปื้อนและไม่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ อีกทั้งยังพบปัญหาการจัดการขยะ (การเก็บ ขน และการกำจัด) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งที่ยังดำเนินการไม่ถูกต้อง ไม่ครอบคลุมทั่วถึงทางน้ำในเขตพื้นที่ของตน บางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายและแผนแม่บทของภาครัฐ และประสบปัญหาการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะ (การเก็บ ขน และการกำจัด) ไม่คุ้มต้นทุนการดำเนินการ ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการขยะได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือ เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้ในการเก็บขยะพลาสติกในทะเลอีกด้วย

๒. ปัญหาการขาดจิตสำนึกของประชาชน

ปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลให้การบริหารจัดการขยะของประเทศไทยไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร คือ ประชาชนขาดจิตสำนึกในการดูแลใส่ใจสิ่งแวดล้อม ยังพบปัญหาการไม่ทิ้งขยะตามจุดที่หน่วยงานจัดไว้ให้ และการขาดจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ โดยประชาชนส่วนหนึ่งยังขาดความตระหนักถึงผลเสียของการไม่คัดแยกขยะที่จะทำให้ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้เกิดการปนเปื้อน และประชาชนอีกส่วนหนึ่งยังมีความเข้าใจว่า แม้ตนเองจะคัดแยกขยะในครัวเรือน แต่สุดท้ายขยะจะถูกนำไปรวมปะปนกันขั้นตอนการเก็บขน จึงไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๓๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกอบมาตรา ๒๒ (๓) และมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ เสนอรายงานการแสวงหาข้อเท็จจริงกรณีหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ พร้อมข้อเสนอแนะ เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย ต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑. เสนอให้มีการนำระบบมัดจำค่าขวดพลาสติกมาใช้

การมัดจำค่าขวดพลาสติก เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ต่างประเทศใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคนำขวดพลาสติกมาคืน และนำขวดที่รวบรวมได้ไปรีไซเคิลต่อไป เช่น ประเทศเดนมาร์ก และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นต้น โดยสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะมีการทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์บนขวดเพื่อแสดงว่าผู้บริโภคสามารถนำขวดดังกล่าวมาแลกเงินมัดจำคืนได้ที่เครื่องรับคืนขวด หรือร้านขายของชำที่ได้ซื้อสินค้านั้นมา ทั้งนี้ ราคาสินค้าได้รวมค่ามัดจำขวดอยู่ด้วย มาตรการนี้เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ประเทศไทยควรศึกษาถึงกระบวนการ และนวัตกรรมเครื่องรับคืนขวดเพื่อนำมาปรับใช้ต่อไป

๒. เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

จากการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของธุรกิจบริการส่งอาหาร (Food Delivery Service) และการสั่งซื้อสินค้าด้วยระบบออนไลน์ (Online Shopping) ซึ่งอาจทำให้การลดขยะพลาสติกจากบรรจุภัณฑ์จากกิจกรรมเหล่านี้ทำได้ค่อนข้างยาก แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ รัฐควรสนับสนุนการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาจใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เช่น การหักลดหย่อนภาษี การยกเว้นการจัดเก็บภาษี การให้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าปกติ การให้สินเชื่อที่มีเงื่อนไขพิเศษสำหรับผู้ประกอบการที่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแพร่หลายมากขึ้นและมีราคาถูกลง

๓. เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมในรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

ในปัจจุบันทรัพยากรทุกอย่างที่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลกสามารถหมุนเวียนเอามาใช้ใหม่ได้จริงเพียงร้อยละ ๙ เท่านั้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๙๑ เป็นของเสีย ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจในรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มีการผลิต การบริโภคที่ยั่งยืน ภาครัฐควรมีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในรูปแบบ Circular Economy เช่น การลดหย่อนภาษี การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี เป็นต้น

๔. เสนอให้มีการออกกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ที่ตนผลิต

ตัวอย่างของประเทศญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อการใช้และรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ที่ตนผลิต โดยอาจเก็บรวบรวมและรีไซเคิลขยะบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวเอง หรือจ่ายค่าธรรมเนียมให้กับองค์กรที่ดำเนินการแทน กฎหมายดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการความรับผิดชอบต่อผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility หรือ EPR) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการนำบรรจุภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ และเป็นแรงจูงใจให้บรรดาผู้ผลิตลดการใช้วัสดุที่เป็นบรรจุภัณฑ์ให้น้อยลงจนที่สุด หากประเทศไทยมีการออกกฎหมายดังกล่าวอาจมีส่วนช่วยแก้ปัญหาการเก็บ ขน และกำจัดขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะได้ไม่คุ้มต้นทุน ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน

๕. เสนอให้มีการออกกฎหมายกำหนดให้ประชาชนในฐานะผู้ทำให้เกิดขยะมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ

ปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่ทำให้การบริหารจัดการขยะของประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรคือ การขาดจิตสำนึกของประชาชน ดังนั้นการออกกฎหมายกำหนดให้ประชาชนในฐานะผู้ทำให้เกิดขยะมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ อาจมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาดังกล่าวควบคู่กับการณรงค์สร้างจิตสำนึก ดังเช่นตัวอย่างของประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายกำหนดให้ผู้บริโภคต้องแยกขยะที่จะต้องกำจัดทิ้งด้วยวิธีอื่นนอกจากขยะที่สามารถรีไซเคิลได้ และต้องร่วมมือกับรัฐบาลกลางและท้องถิ่นในการจัดการขยะอย่างเหมาะสม

๖. เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาการดำเนินงานในการเก็บ ขน และกำจัดขยะให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมทั่วถึงเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน โดยเฉพาะ “ทางน้ำ” ในเขตพื้นที่

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๔/๑ กำหนดให้การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตพื้นที่ของราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในเขตพื้นที่ของตน เช่น พระราชบัญญัติสภาพาบบและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๗ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้ (๒) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เป็นต้น ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาการดำเนินงานในการเก็บ ขน และกำจัดขยะ ให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ยกตัวอย่าง เมืองบอนน์ ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะมีการออกตารางการจัดเก็บขยะแยกตามประเภทขยะแจกจ่ายไปยังทุกครัวเรือน โดยแต่ละครัวเรือนต้องเตรียมประเภทขยะไว้ให้ตรงตามตาราง หรือเมืองซีแอตเทิล รัฐวอชิงตัน สหรัฐอเมริกามีการแยกถังขยะตามประเภทขยะ และคิดราคาค่าเก็บขยะตามประเภทขยะและขนาดถัง เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการดำเนินการให้ครอบคลุมทั่วถึงเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน โดยเฉพาะ “ทางน้ำ” ในเขตพื้นที่ เนื่องจากหากมีการจัดเก็บ กำจัดขยะในแม่น้ำ ลำคลอง ตลอดจนท่อระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพแล้ว จะส่งผลให้ปริมาณขยะโดยเฉพาะขยะพลาสติกที่จะไหลลงสู่ทะเลลดน้อยลงด้วย

๗. เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าจากขยะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และปลอดภัยต่อชุมชนรอบข้าง

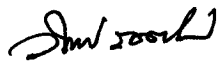
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายพื้นที่ประสบปัญหาพื้นที่ในการทำหลุมฝังกลบขยะ (Landfill) ไม่เพียงพอ การเผาขยะเพื่อเปลี่ยนเป็นพลังงาน (waste-to-energy) จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการกำจัดขยะ โดยการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มาใช้ ดังตัวอย่างประเทศสวีเดนที่พลังงานที่ได้จากการเผาขยะสามารถนำไปผลิตไฟฟ้าใช้ภายในประเทศถึง ๘๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน อย่างไรก็ตาม รัฐควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้การผลิตไฟฟ้าจากขยะนั้นเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และปลอดภัยต่อชุมชนรอบข้างโรงไฟฟ้ามากที่สุด

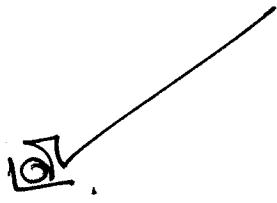
๘. เสนอให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดให้มีเรือเก็บขยะเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานในจังหวัดชายฝั่งทะเล และส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดเก็บขยะในน้ำเพื่อให้เรือเก็บขยะสามารถปฏิบัติงานได้ทั้งในแม่น้ำ ลำคลอง และทะเล อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีเรือเก็บขยะในลำคลอง จำนวน ๒ ลำ โดยประจำการอยู่ในพื้นที่จังหวัดระยองและพังงา อีกทั้งที่ผ่านมาประสบปัญหาการขนขยะจากเรือขึ้นบนฝั่ง เนื่องจากเรือเก็บขยะดังกล่าวไม่มีเครื่องมือใช้ยกขยะขึ้นฝั่ง ดังนั้นเพื่อให้การจัดเก็บและกำจัดขยะพลาสติกในทะเลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดให้มีเรือเก็บขยะเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานในพื้นที่ ๒๔ จังหวัดชายฝั่งทะเล ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนากำลังเครื่องยนต์ของเรือ รูปแบบของเรือ การเพิ่มเครื่องยนต์ หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้เรือเก็บขยะสามารถปฏิบัติงานได้ทั้งในแม่น้ำ ลำคลอง และทะเล อย่างมีประสิทธิภาพ

๙. เสนอให้หน่วยงานของรัฐบูรณาการการจัดการขยะพลาสติกกับองค์กรภาคเอกชน และประชาชน ตลอดจนรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการลดการใช้พลาสติกและการคัดแยกขยะ อย่างถูกวิธี

นอกจากเทคโนโลยีที่ทันสมัย และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดแล้ว ความร่วมมือของ ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือประชาชน ในการจัดการขยะที่มีความเป็นเอกภาพ อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ควบคู่กับการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการลดการใช้ พลาสติก การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมก็เป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่จะส่งผลให้การแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป

พลเอก
(วิวัฒน์ รัตนันท์)
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต)
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ด่วนที่สุด

ที่ อว (ปคร) ๐๒๑๐/๒๗๕๗

กระทรวงการอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ถนนพระรามที่ ๖ ราชเทวี กทม. ๑๐๕๐๐

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕
หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/ว(ล) ๒๑๓๐ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อรายงานฯ ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรมเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เรื่อง รายงาน
เสนอต่อคณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พิจารณาแล้วเห็นควรรับทราบรายงาน
เสนอต่อคณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และข้อเสนอแนะ เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย ตามที่
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอ ซึ่งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้สนับสนุน
งบประมาณในการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นขยะพลาสติกในทะเล รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการ
วิธีการทดสอบวิเคราะห์ บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในลำดับต้น และมีหน่วยงานที่มีความพร้อมในการ
ให้การสนับสนุนบริการทดสอบหรือรับรองพลาสติก ผลิตภัณฑ์ย่อยสลายได้ทางชีวภาพตามมาตรฐานสากล
ที่ได้รับการยอมรับ ทั้งนี้ มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ๔ ข้อของรายงานฯ ดังกล่าว
ดังสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

เอกอัครราชทูต

(นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สำเนาถูกต้อง

๑/๕๕๗

สำนักงานปลัดกระทรวงฯ

โทร ๐ ๒๓๓๓ ๓๕๖๘

โทรสาร ๐ ๒๓๓๓ ๓๕๓๘

(นางสาวปัทมา เพ็งโงง)

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

23 / 03 / 64

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๑. รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ข้อที่ ๗ คำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะ

๑.๑ ความครอบคลุมของข้อมูลที่น่าเสนอหรืออ้างอิง

รายงานฯ ได้ระบุสาเหตุของปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยที่สำคัญ ๒ เรื่อง ได้แก่ ปัญหาการจัดการขยะพลาสติก และปัญหาการขาดจิตสำนึกของประชาชน และเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทย พร้อมทั้งระบุข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาขยะพลาสติกออกเป็น ๔ ข้อ นั้น จากข้อที่ ๕ ข้อเท็จจริงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่นำมาเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อการให้คำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะในรายงานฯ เป็นข้อมูลพื้นฐานและมาตรการการแก้ปัญหาและการจัดการขยะจากผลิตภัณฑ์พลาสติกเพียง ๘ กลุ่ม เท่านั้น อ้างอิงจาก (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ หน้าที่ ๕ วงจรการเกิดขยะพลาสติกของประเทศ จัดทำโดยกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังไม่รวมผลิตภัณฑ์พลาสติกทั้งหมด จึงยังไม่สะท้อนสภาพปัญหาอย่างถูกต้องและครบถ้วน ในภาพรวมพลาสติกได้ถูกใช้งานไปได้อีกหลายประเภท อาทิ ภาชนะแบบคงทน สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน แผ่นป้ายโฆษณา วัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง ชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า ส่วนประกอบของยานยนต์ วัสดุและอุปกรณ์การเกษตร เป็นต้น ผลิตภัณฑ์พลาสติกเหล่านี้ท้ายที่สุดแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาขยะพลาสติกในทะเลได้เช่นกัน หากขาดมาตรการที่เหมาะสมในการจัดการตลอดห่วงโซ่คุณค่า

นอกจากนี้ ข้อมูลบางส่วนที่นำไปสู่ข้อเสนอแนะของรายงานฯ เป็นข้อมูลที่ถูกเลือกมาเป็นส่วน ๆ ยังไม่สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วน และไม่มีการระบุปีหรือที่มาของข้อมูลอ้างอิงถึง จึงไม่สามารถสอบกลับข้อมูลได้ และอีกประเด็นคือการยกตัวอย่างการดำเนินงานของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติก เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของประเทศไทย ไม่ได้ระบุถึง โครงสร้างพื้นฐาน กฎหมาย และ/หรือ กลไกรองรับมาตรการที่กำหนดขึ้นของประเทศนั้น ๆ รวมทั้งไม่ได้พิจารณาความเป็นปัจจุบันของมาตรการ/เทคโนโลยีดังกล่าว รายละเอียดเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมาก หากจะมีการนำแนวทางการดำเนินงานเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบันของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

๑. เพื่อให้ข้อเสนอแนะทั้ง ๔ ข้อของรายงานฯ สอดคล้องกับข้อมูลอ้างอิงควรพิจารณาจำกัดขอบเขตของผลิตภัณฑ์พลาสติกที่กล่าวถึงว่าเป็นผลิตภัณฑ์พลาสติกประเภทบรรจุภัณฑ์พลาสติก หรือพลาสติกกลุ่มใช้แล้วทิ้ง (Single-use plastics: SUP) เท่านั้น

๒. ควรพิจารณาเลือกหรือปรับมาตรการที่ได้จากการดำเนินงานในต่างประเทศให้สอดคล้องกับบริบทของไทย และศึกษาแนวทางที่มีการนำมาประยุกต์ใช้แพร่หลายในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น การพัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการพัฒนาโมเดลธุรกิจ เพื่อผลักดันเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) ในสหภาพยุโรป

๑.๒ ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติก

รายงานฯ ได้กล่าวถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะพลาสติก ๔ หน่วยงาน ได้แก่ ๑) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒) กระทรวงอุตสาหกรรม ๓) กรมควบคุมมลพิษ ๔) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๕) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ๖) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๗) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๘) กรมประมง และ ๙) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หน่วยงานที่กล่าวมาข้างต้นเป็นหน่วยงานจากภาครัฐ ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมถึงหน่วยงานอื่นที่มีความคืบหน้าที่สำคัญ เช่น การทำงานของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติก สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ร่วมกับ

องค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (TBCSD) หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานภาคประชาสังคม ภายใต้กลุ่ม Public Private Partnership for Sustainable Plastic and Waste Management (PPP Plastic) โดยมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณขยะพลาสติกในทะเลไทยบนพื้นฐานของการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและเป็นระบบ ตามหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และหลักการ Reduce Reuse and Recycle: 3Rs

ข้อเสนอแนะ

พลาสติกเป็นวัสดุที่มีคุณค่าสูงต่อเศรษฐกิจและสังคม ช่วยยืดอายุสินค้าเกษตร ช่วยลดพลังงานการขนส่งสินค้า และช่วยปกป้องอาหารและยาจากเชื้อโรคและสิ่งแวดล้อมแล้ว นอกจากนี้พลาสติกยังเป็นวัสดุที่เกื้อหนุนอุตสาหกรรมอื่นเกือบทุกสาขา เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการระดับรากหญ้าสามารถผลิตและส่งออกสินค้า OTOP สู่ตลาดโลกได้ การจัดการปัญหาขยะพลาสติกภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน จึงไม่ควรพิจารณาเฉพาะการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ (End-of-pipe) แต่ควรพิจารณาพลาสติกในฐานะทรัพยากรที่ยังขาดการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ทำให้ยังไม่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หน่วยงานที่ควรมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการพลาสติกภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน จึงควรครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางมาตรการเชิงรุก ที่สามารถมีบทบาท/หน้าที่ในการป้องกันการนำสินค้าที่หมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ยาก หรือไม่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้เข้าตลาด อาทิ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ด้วย

๒ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ๙ ข้อของรายงานฯ เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย

๒.๑ ข้อเสนอแนะที่ ๑ เสนอให้มีการนำระบบมัดจำค่าขวดพลาสติกมาใช้

ควรระบุให้ชัดเจนว่า “ขวดพลาสติก” ที่จะนำระบบมัดจำมาใช้ ครอบคลุมขวดพลาสติกชนิดใดบ้าง เนื่องจากขวดพลาสติกมีหลายประเภททั้งแบบที่ใช้สัมผัสอาหารและไม่สัมผัสอาหาร นอกจากนี้ “ขวดพลาสติก” ที่มีการเก็บค่ามัดจำในต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นขวดเครื่องดื่ม ซึ่งในปัจจุบัน ขวดเครื่องดื่มที่ทำจากพลาสติกประเภทคีนรูป (PET) มีอัตราการเก็บกลับคืนได้ (collection rate) และการรีไซเคิล (recycle rate) ในไทยค่อนข้างสูง (เกินกว่าร้อยละ ๘๐) ในขณะที่ขวดพลาสติกประเภทอื่นที่ประเทศไทยยังมีอัตราการเก็บคืนได้ และการรีไซเคิลค่อนข้างต่ำ (เช่น ขวดน้ำมัน ขวดแชมพู ขวดนม ขวดผงซักฟอก ฯลฯ) ซึ่งควรได้รับการแก้ไข

๒.๒ ข้อเสนอแนะที่ ๒ เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และข้อเสนอแนะที่ ๓ เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ในรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะดังกล่าว โดยควรพิจารณาภาพรวมทั้งหมดแบบบูรณาการ ทั้งแนวทางการบริหารจัดการ การกำหนดมาตรฐาน กลไกการทำงาน เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีของประเทศไทย และยังคงเชื่อมโยงกับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ และเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่ ๒ และ ๓ บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม เห็นควรมอบหมายให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ซึ่งปัจจุบันเป็นหน่วยงานดูแล Bio-Circular-Green Economy ของประเทศ เป็นหน่วยงานร่วมบูรณาการและขับเคลื่อนการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม

๒.๓ ข้อเสนอแนะที่ ๔ เสนอให้มีการออกกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ที่ตนผลิต และข้อเสนอแนะที่ ๕ เสนอให้มีการออกกฎหมายกำหนดให้ประชาชนในฐานะผู้ทำให้เกิดขยะมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ

เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะดังกล่าว อย่างไรก็ตามควรพิจารณากำหนดกลไกและข้อปฏิบัติ การบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจนสำหรับผู้ผลิตและประชาชน นอกจากนี้การออกกฎหมายควรดำเนินการให้ ครอบคลุมทุกวัสดุอย่างเท่าเทียมกัน และต้องมีกลไกที่ชัดเจนและโปร่งใส เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการขยะ อย่างแท้จริง เนื่องจากผู้ผลิตสินค้าส่วนใหญ่ ไม่ได้เป็นผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์เอง แต่เป็นผู้ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อ บรรจุ ปกป้อง และส่งมอบสินค้าที่ตนผลิตไปสู่ผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้ซื้อสินค้า ในขณะที่ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ มักไม่ได้เป็น ผู้วางตลาดตัวบรรจุภัณฑ์ไปสู่ผู้บริโภค การออกกฎหมายจึงไม่ควรจำกัดเฉพาะ “บรรจุภัณฑ์ที่ตนผลิต” และความ รับผิดชอบในการจัดการนี้ ไม่ควรถูกจำกัดให้เป็นการรีไซเคิลเท่านั้น

๒.๔ ข้อเสนอแนะที่ ๖ เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาการดำเนินงานในการเก็บ ขน และกำจัดขยะให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมทั่วถึงเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน โดยเฉพาะ “ทางน้ำ” ในเขตพื้นที่

ควรพิจารณาเสนอต่อคณะอนุกรรมการบริหารจัดการขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์เพื่อ พิจารณารายงานฯ มีการกล่าวถึงตัวอย่างการจัดการขยะของสหรัฐอเมริกา ถึงการแยกถังขยะตามประเภทขยะ และคิดราคาค่าเก็บขยะตามประเภทขยะและขนาดถัง ซึ่งตัวอย่างที่ยกมาเป็นการกล่าวถึงขยะทางบก ที่ไม่ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาการดำเนินงานในการเก็บ ขน และกำจัด ขยะให้ครอบคลุมถึงพื้นที่ทางน้ำ จึงเห็นควรให้มีการศึกษาเชื่อมโยงผลกระทบของขยะทางบกไปยังขยะทางน้ำ และในทะเลในบริบทของประเทศ และเสนอเรื่องให้คณะอนุกรรมการบริหารจัดการขยะพลาสติกและขยะ อิเล็กทรอนิกส์ เป็นผู้พิจารณามาตรการเพิ่มเติม เพื่อครอบคลุมการจัดการเพื่อป้องกันไม่ให้ขยะบกรั่วไหล ไปสู่ทะเล

๒.๕ ข้อเสนอแนะที่ ๗ เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าจาก ขยะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และปลอดภัยต่อชุมชนรอบข้าง

เห็นด้วยในหลักการและควรใช้เป็นทางเลือกสุดท้าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของระบบเศรษฐกิจ หมุนเวียน (Circular Economy) ควรมีการควบคุมค่าวัสดุไว้ให้ได้ให้นานที่สุด และเมื่อสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ หมดอายุการใช้งาน ควรหมุนวนวัสดุนั้น ๆ ให้สามารถนำกลับมาใช้งานได้จำนวนรอบมากที่สุดและให้คุ้มค่ามากที่สุด การเผาขยะเพื่อนำพลังงานกลับคืนจึงควรเป็นทางเลือกสุดท้ายของการจัดการวัสดุ โดยประสิทธิภาพในการ ใช้งานวัสดุ และความเข้มข้นในการใช้วัสดุ (Material intensity) เป็นตัวชี้วัดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDG) ที่สำคัญรายการหนึ่งที่ทุกประเทศต้องรายงานต่อสหประชาชาติ การหมุนเวียนวัสดุกลับมาใช้งานได้มากขึ้น ช่วย ลดปริมาณการใช้วัสดุใหม่ เป็นแนวทางที่ทั่วโลกให้ความสนใจมากขึ้น ประเทศคู่ค้าสำคัญหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหภาพยุโรป กำลังพัฒนาข้อบังคับให้ต้องมีการนำวัสดุรีไซเคิลมาใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ (ข้อกำหนดสัดส่วนวัสดุรีไซเคิล) ข้อกำหนดเหล่านี้จะก่อให้เกิดความต้องการพลาสติกรีไซเคิลที่มีคุณภาพจำนวนมาก และในอนาคตประเทศที่ไม่สามารถผลิตพลาสติกรีไซเคิลคุณภาพสูงในประเทศได้ จะตกอยู่ในสภาพ เสียเปรียบในการแข่งขันได้

นอกจากนี้ ปัจจุบัน ยังมีความก้าวหน้าในเทคโนโลยีทางเลือกอื่น เช่น การรีไซเคิลสารเคมี หรือการนำพลาสติกที่เปื้อนมาก มาเป็นส่วนผสมในแอสฟัลต์คอนกรีตสำหรับงานทาง (รายละเอียดตามรายงานฯ หน้า ๑๓) เนื่องจากโรงไฟฟ้าพลังงานขยะที่ก่อมลพิษต่ำและได้มาตรฐานสากล ต้องใช้เงินลงทุนสูง และ จำเป็นต้องมีขยะคุณภาพสูงป้อนโรงงานในปริมาณที่มากพอ การมุ่งเน้น สนับสนุนให้เกิดโรงไฟฟ้าพลังงานขยะใน ปริมาณที่มากเกินไปจนความจำเป็น นอกจากจะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ที่ไม่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการลดการก่อ ขยะแล้ว ยังอาจมีปัญหาปริมาณขยะไม่เพียงพอทำให้ต้องแย่งขยะได้ ดังนั้น จึงเห็นควรพิจารณาสนับสนุนให้มี ศึกษาย่างจริงจังเพื่อประเมินถึงสาเหตุ ข้อจำกัด และลักษณะของขยะพลาสติกที่ไม่สามารถนำกลับมาหมุนเวียน ใช้งานใหม่ได้ (ที่จำเป็นต้องนำไปเผา) รวมถึงการคาดการณ์ปริมาณขยะพลาสติกประเภทนี้ เทียบกับ ปริมาณและ

มูลค่าทางเศรษฐกิจของขยะพลาสติกที่น่าจะสามารถหมุนเวียนไปใช้ประโยชน์อื่นได้ก่อน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ ไปใช้ประกอบการพิจารณาสนับสนุนการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะตามที่เสนอ

๒.๖ ข้อเสนอแนะที่ ๘ เสนอให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดให้มีเรือเก็บขยะเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานในจังหวัดชายฝั่งทะเล และส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีการจัดเก็บขยะในน้ำเพื่อให้เรือเก็บขยะสามารถปฏิบัติงานได้ทั้งในแม่น้ำ ลำคลอง และทะเล อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เห็นควรเสนอต่อคณะกรรมการบริหารจัดการขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพิจารณา

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๐๕๑๓.๔/ ๕๓๘

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕
หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/ว(ล) ๒๑๓๐ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๔

ตามที่สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เสนอความเห็น
ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ประเด็นความเห็น เรื่อง รายงานเสนอต่อ
คณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน
และการดำเนินการของรัฐทุกภาคส่วนที่ชี้แจงข้อเท็จจริง โดยสรุปตามรายงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน
ซึ่งกรมประมงได้สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการจากโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาปริมาณและชนิดของขยะในอ่าวไทย
จากเรือสำรวจประมงทะเลโดยใช้ฉนวนลากแผ่นตะเฝือกสำรวจขยะในทะเล เป้าหมายเพื่อวิเคราะห์
หาแหล่งที่มาการแพร่กระจาย และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการขยะในทะเล และตรวจประเมิน
มาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง เพื่อออกหนังสือรับรองมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง
มีข้อกำหนดให้เรือประมงพาณิชย์ที่ผ่านมาตรฐานฯ ทุกลำต้องนำขยะในเรือกลับมาทิ้งที่ฝั่ง ซึ่งทั้งสองกิจกรรม
ที่ดำเนินการนี้ สนับสนุนตาม Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๓ และแผนปฏิบัติการ
(Action plan) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม และเห็นสมควรให้คณะรัฐมนตรีทราบ และพิจารณาข้อเสนอแนะดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเฉลิมชัย ศรีอ่อน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมประมง

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

โทร./โทรสาร ๐ ๒๕๖๑ ๓๙๑๑

สำเนาถูกต้อง

นสสท

(นางสาวปัทมา เพ็งโสภะ)

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

23 / 03 / 64

ด่วนที่สุด

ที่ ทส ๐๒๒๐.๒/ทพ/ส

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๙๒ ซอยพหลโยธิน ๗ ถนนพหลโยธิน
แขวงพญาไท เขตพญาไท
กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕
หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/ว(ล) ๒๑๓๐ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับรายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย
ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม เสนอความเห็นเรื่อง รายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติ
ให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณาแล้ว เห็นว่ารายงานดังกล่าวข้างต้น
สอดคล้องกับการดำเนินการ ภายใต้ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๓ ที่มุ่งเน้น
ให้ทุกภาคส่วนร่วมดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกแบบบูรณาการ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน
และประชาชนในการบริหารจัดการพลาสติก ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การจำหน่าย การบริโภค และการจัดการ
ณ ปลายทาง ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระบบการนำพลาสติก
กลับมาใช้ประโยชน์ด้วยระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน นอกจากนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ยังได้ดำเนินโครงการ
ศึกษาความเหมาะสมในการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์/มาตรการจูงใจ เพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ด้านการบริโภคที่ยั่งยืน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
ของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐในทุกระดับ รายละเอียดการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย
สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่าง ๆ นั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฯ จะได้พิจารณาหารือกับหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวราวุธ ศิลปอาชา)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำเนาถูกต้อง

๑/สสร

สำนักงานปลัดกระทรวง

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๒๒๖๕ ๖๑๑๐

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ policy_group@hotmail.com

(นางสาวปัทมา เพ็งโสกา)

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

23 / 03 / 64

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับรายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. ข้อเสนอให้มีการนำระบบมัดจำค่าขวดพลาสติกมาใช้

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (German International Cooperation: GIZ) ดำเนินโครงการลดขยะพลาสติกและขยะทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนในภูมิภาค โดยมีกิจกรรมการศึกษาการประยุกต์ระบบจุดเขียว (Green Dot system) สำหรับการจัดการขยะพลาสติกของประเทศไทย ซึ่งมีการศึกษาการนำระบบมัดจำ-คืนเงิน มาใช้ในการจัดการขยะพลาสติก

๒. ข้อเสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ดำเนินโครงการการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งคัดเลือกและกำหนดหลักเกณฑ์ของสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้ส่งเสริมการผลิตและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประเภทร้านกาแฟ (Green Coffee Shop) โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจ ส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการ และการบริโภควิถีใหม่ที่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ลดปริมาณขยะและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

๓. ข้อเสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ในรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๓ และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) ได้บรรจุประเด็นการส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาระบบการนำพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ด้วยระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ การดำเนินงานในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ในรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน มีกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้คณะทำงานด้านการพัฒนา และใช้ประโยชน์จากขยะพลาสติก ซึ่งมีประธานกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติก เป็นประธานคณะทำงาน และผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน เป็นคณะทำงาน

๔. ข้อเสนอให้มีการออกกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ที่ตนผลิต

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ อยู่ระหว่างดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลกลไกการจัดการพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว รวมทั้งการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (Checklist) ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยกรอบของกฎหมาย ได้พิจารณาตามขั้นตอนวัฏจักร ชีวิตผลิตภัณฑ์ ด้วยการนำหลักการลด คัดแยก และนำกลับมาใช้ใหม่ แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน หลักการขยายความรับผิดชอบต่อที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ มาใช้ในการบริหารจัดการ

๕. ข้อเสนอให้หน่วยงานของรัฐบูรณาการการจัดการขยะพลาสติกกับภาคเอกชน และประชาชน ตลอดจนการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการลดการใช้พลาสติกและคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดำเนินการสร้างจิตสำนึก และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะพลาสติก ด้านทวงถาม แหล่งกำเนิด มาอย่างต่อเนื่อง เช่น การรณรงค์ “ทำความดีด้วยหัวใจ ลดรับ ลดให้ ลดใช้ถุงพลาสติก” ภายใต้โครงการ “ทำความดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม” เพื่อลด ละ เลิกใช้พลาสติกที่เกินความจำเป็น และใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single use) เป็นต้น รวมทั้งเป็นประธานคณะทำงานด้านการส่งเสริมและรณรงค์ประชาสัมพันธ์การจัดการขยะพลาสติกและขยะอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีผู้แทนจากภาครัฐ เอกชน องค์กรเอกชน ร่วมเป็นคณะทำงาน ในการส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก และขยะอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงขับเคลื่อนการดำเนินงานและติดตามประเมินผลตามแผนปฏิบัติการ และขับเคลื่อนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติก

๖. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้กำหนดแผนการดำเนินงานบริหารจัดการขยะทะเลอย่างยั่งยืน ได้แก่ การจัดเก็บขยะตกค้างในระบบนิเวศ การใช้ตาข่ายดักขยะปากแม่น้ำ การสร้างความร่วมมือกับ The Ocean Cleanup ประเทศเนเธอร์แลนด์ ในการทำงานวิจัยขยะพลาสติกในแม่น้ำและกำจัดขยะพลาสติกในแม่น้ำและทะเล โดยใช้เครื่องอินเตอร์เซปเตอร์ (Interceptor)

๗. การนำมาตรการทางเศรษฐศาสตร์/มาตรการจูงใจมาใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก ควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งกลุ่มผู้ผลิตและผู้บริโภค กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๘๐ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนสังคมไทยอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งสู่สังคมที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ คำนึง และสมดุลกับฐานทรัพยากรของประเทศ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้ดำเนินโครงการศึกษาความเหมาะสมในการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์/มาตรการจูงใจเพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน: ด้านการบริโภคที่ยั่งยืน เพื่อให้ได้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์/มาตรการจูงใจเพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนการบริโภคที่ยั่งยืนที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย รวมทั้งแนวทางและกลไกในการขับเคลื่อนมาตรการทางเศรษฐศาสตร์/มาตรการจูงใจดังกล่าว ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐในทุกระดับ ให้มีรูปแบบการบริโภคที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเรื่องขยะพลาสติกในทะเลไทย ในอันที่จะสนับสนุนการจัดการขยะพลาสติกไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๓๑๘/๒๓๓

สำนักงบประมาณ

ถนนพระรามที่ ๖ กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานเสนอต่อคณะกรรมการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕
หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการ

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/ว(ล) ๒๑๓๐

ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๔

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการขอให้สำนักงบประมาณเสนอความเห็น
ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ กรณีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอรายงาน
เสนอต่อคณะกรรมการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และมีข้อเสนอแนะ เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย
เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณา ดังนี้

๑. เสนอให้มีการนำระบบมัดจำค่าขวดพลาสติกมาใช้
๒. เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
๓. เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม

ในรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

๔. เสนอให้มีการออกกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ที่ตนผลิต
๕. เสนอให้มีการออกกฎหมายกำหนดให้ประชาชนในฐานะผู้ทำให้เกิดขยะ มีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ
๖. เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาการดำเนินงานในการเก็บ ขน และกำจัดขยะ
ให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมทั่วถึงเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน โดยเฉพาะ “ทางน้ำ” ในเขตพื้นที่
๗. เสนอให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าจากขยะที่เป็นมิตร
ต่อสิ่งแวดล้อม และปลอดภัยต่อชุมชนรอบข้าง
๘. เสนอให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้มีเรือเก็บขยะเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน
ในจังหวัดชายฝั่งทะเล และส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดเก็บขยะในน้ำเพื่อให้เรือเก็บขยะ
สามารถปฏิบัติงานได้ทั้งในแม่น้ำ ลำคลอง และทะเล อย่างมีประสิทธิภาพ

/๙. เสนอให้...

๙. เสนอให้หน่วยงานของรัฐบูรณาการการจัดการขยะพลาสติกกับองค์กรภาคเอกชน และประชาชน ตลอดจนรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการลดใช้พลาสติกและการคัดแยกขยะ อย่างถูกวิธี

ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานประมาณพิจารณาแล้วขอเรียนว่า การรายงานกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติ ให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าหนึ่งของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พร้อมข้อเสนอแนะ เรื่อง ขยะพลาสติกในทะเลไทย ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่อคณะรัฐมนตรี เป็นการดำเนินการโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๓๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อรายงานการแสวงหาข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทย ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรที่คณะรัฐมนตรีจะรับทราบรายงาน พร้อมข้อเสนอแนะดังกล่าว ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาเป็นแนวทาง ในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน มีการบูรณาการของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทยต่อไป

อย่างไรก็ดี สำนักงานประมาณมีข้อสังเกต ดังนี้

๑. การแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทย ควรให้ความสำคัญกับการจัดการขยะต้นทาง เป็นอันดับแรก เน้นการสร้างจิตสำนึกและปรับพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคของประชาชน รวมทั้งจัดให้มี ระบบคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปริมาณขยะปลายทางให้เหลือน้อยที่สุด

๒. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดขอบเขตพื้นที่ระหว่างชายฝั่งกับในทะเล เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐

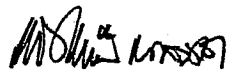
๓. ควรสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพ มีความพร้อมในการบริหารจัดการ แก้ไขปัญหาขยะ และสามารถพิจารณานำเงินนอกงบประมาณ เช่น เงินกู้ การให้เอกชนมาร่วมลงทุน หรือการใช้งบประมาณ มาดำเนินโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาขยะ ทั้งนี้ หากมีค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา ปรับแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ หรือโอนงบประมาณรายจ่าย หรือโอนเงินจัดสรร หรือเปลี่ยนแปลงเงินจัดสรร แล้วแต่กรณี ตามระเบียบ ว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ในโอกาสแรก สำหรับค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในปีต่อ ๆ ไป เห็นควรให้จัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี

/ตามความจำเป็น...

ตามความจำเป็นและเหมาะสมต่อไป โดยคำนึงถึงความคุ้มค่า ผลสัมฤทธิ์ และประโยชน์สูงสุดที่ภาครัฐและประชาชนจะได้รับ ในกรณีที่หน่วยงานมีเงินนอกงบประมาณ ขอให้พิจารณานำเงินนอกงบประมาณมาสมทบเพื่อดำเนินการด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเดชาภิวัฒน์ ณ สงขลา)

ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ

กองจัดทำงบประมาณด้านเศรษฐกิจ ๒

โทร. ๐ ๒๒๖๕ ๒๑๒๘

โทรสาร ๐ ๒๒๗/๓ ๙๓๔๐

สำเนาถูกต้อง

น.ป.ส.ท

(นางสาวปัทมา เพ็งโสภะ)

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

23 / 03 / 64